

DIE KONSEP BELY/BELYDENIS IN DIE NUWE TESTAMENT¹

'n Bepaling van die belangrikste Griekse woorde en voorlopige definisie van betekenisse

Fika J. van Rensburg
Departement Grieks
Teologiese Skool Potchefstroom en PU vir CHO
POTCHEFSTROOM

Abstract

THE CONCEPT PROFESS/PROFESSION IN THE NEW TESTAMENT

Determination of important Greek words and preliminary definition of meanings

The aim of this article is to determine the most important Greek words for the concept profess/profession in the New Testament, and to give preliminary definitions of applicable meanings for these words. The semantic model within which this study is undertaken, is the synchronic structuralist view of meaning, and the data in the Louw-Nida Dictionary are utilized. As starting point a definition of the concept profess/profession is given. The words in the Greek New Testament are determined by examining acknowledged professions in the New Testament, as well as encouragements and possible allusions to profess. The meanings within the different subdomains are contrasted in different ways. In conclusion the Greek words for the concept profess/profession are listed, and a definition of each meaning is given.

1. INLEIDING

1.1 Afbakening

Die oogmerk met hierdie artikel is nie om 'n omvattende studie van die konsep *bely/belydenis* te onderneem nie, maar om die belangrikste woorde in die Nuwe Testament wat relevant vir die omvattende theologiese bestudering van die konsep *bely/belydenis* is, aan te merk en die tersaaklike betekenisse daarvan voorlopig te definieer.

¹ Hierdie artikel vorm deel van die reeks artikels oor die belydenis en die belydenisskrifte. Kyk ook *In die Skriflig* 25(1)1991. Ook is hierdie artikel die eerste in 'n reeks van drie deur lede van die Departement Nuwe-Testamentiese Vakke onder die breër tema *Die bely(denis)-motief in die Nuwe Testament*. Die ander twee artikels is die volgende: "Die begrip *bely/belydenis* in die Evangelies en Handelinge: 'n openbaringshistoriese studie" (G.J.C. Jordaan), en "n Eksegetiese

1.2 Semantiese model

Die semantiese model waarbinne hierdie studie gedoen word, is die sinkronies- strukturalistiese siening van die aard van betekenis, soos onder andere vergestalt in die Louw & Nida-woordeboek (Louw & Nida, 1988).

1.3 Opset

Eerstens word die woorde wat in die Griekse Nuwe Testament vir die konsep *bely/belydenis* gebruik word, bepaal (2). Daarna word die betrokke betekenis binne die betrokke semantiese domeine op verskillende wyses gekontrasteer (3). In 'n samevatende gevolgtrekking word 'n lys van die Griekse woorde saamgestel en die betekenis voorlopig gedefinieer (4).

2. GRIEKSE WOORDE VIR DIE KONSEP *BELY/BELYDENIS*

Die vasstelling van die Griekse woorde wat in die semantiese veld *bely/belydenis* gebruik word, word langs twee weë onderneem: eerstens word Skrifdele wat tradisioneel beskou word as (kern-)belydenisse, asook die inleidingsformules van daardie belydenisse, aan die orde gestel (2.1); daarna word Skrifdele waarin daar moontlike verwysings na of opdragte in verband met *bely/belydenis* voorkom, behandel (2.2).

2.1 (Kern-)belydenisse in die Nuwe Testament

Gedeeltes in die Nuwe Testament waarvan daar redelike algemene erkenning is dat dit (kernagtige) belydenisse is, is die volgende (vgl. Schaff, 1877:4-7): die belydenis deur Natanael in Johannes 1:49, die belydenis deur Petrus in Matteus 16:16² en Johannes 6:68-69, die belydenis deur Tomas in Johannes 20:28, die doopformule in Matteus 28:19, die belydenis van die eenheid van God die Vader en Christus in 1 Korintiërs 8:6, die belydenis oor die geopenbaarde waarheid van die godsdiens in 1 Timoteus 3:16, en die sogenaamde elementêre artikels in Hebreërs 6:1-2.³

Handelinge: 'n openbaringshistoriese studie" (G.J.C. Jordaan), en "n Eksegetiese studie van fasette van *bely/belydenis* in die Hebreerpreek" (J. Christi Coetze).

²Die verskille wat daar in die parallelle in Markus 8:29 en Lukas 9:20 voorkom, is vir die oogmerk van die huidige behandeling nie van belang nie. Daarom word hierdie twee gedeeltes nie selfstandig aan die orde gestel nie.

³ Sekere manuskripte bevat ook 'n belydenis deur die ontmande in Handelinge 8:37: ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε, Πιστεύω του νιὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ("En hy het geantwoord: 'Ek

Slegs 1 Timoteus 3:16 is vir die doeleindes van hierdie artikel ter sake. In drie gevalle (Mat. 28:19, 1 Kor. 8:6 en Heb. 6:1-2) word nog in die belydenis self, nog in die argument waarin dit geïntegreer is, enige woorde wat na die *bely*-handeling verwys, gebruik. Die werkwoorde wat in die ander tekste gebruik word om telkens die belydenis in te lei, naamlik ἀποκρίνομαι (Joh. 1:49, Mat. 16:16, Joh. 6:49, Joh. 20:28) en λέγω (Joh. 20:28), en πιστεύω en γινώσκω (Joh. 6:69), lyk op die oog af relevant. 'n Bestudering van bogenoemde tekste laat egter blyk dat hierdie werkwoorde nie primêr op die konsep *bely/belydenis* betrekking het nie.

Die rede waarom 1 Timoteus 3:16 betekenisvol is, is die gebruik van die woord ὁμολογουμένως. Dié Skrifdeel word hierdeur as konfessionele stof getypeer (Gloer, 1984:124). Neufeld (1963:13-33) verklaar selfs dat die woordgroep ὁμολογέω-ὁμολογία die rol van 'n *terminus technicus* aangeneem het. As sodanig verwys dit gewoonlik na 'n spesifieke konfessionele tradisie. Daar is dus voldoende grond om af te lei dat ὁμολογουμένως en etimologies-verwante woorde na die *bely*-handeling verwys.

Ten opsigte van die (kern)belydenisse in die Nuwe Testament is die gevolgtrekking dus dat die werkwoorde ἀποκρίνομαι en λέγω, en πιστεύω en γινώσκω, wat gebruik word om 'n belydenis in te lei, nie primêr op die konsep *bely/belydenis* betrekking nie. Hierdie werkwoorde is dus vir die doeleindes van die artikel nie primêr ter sake nie. Die woord ὁμολογουμένως (en moontlik etimologies-verwante woorde) blyk egter wel primêr ter sake te wees.

2.2 Skrifdele waarin daar aanmoediging tot of moontlike verwysings na *belydenis* voorkom

Daar is ook gedeeltes in die Nuwe Testament wat, alhoewel daar nie 'n belydenis self daarin voorkom nie, aansporings tot of moontlike verwysings na *bely/belydenis* bevat. Hierdie twee kategorieë kom agtereenvolgens aan die orde.

2.2.1 Aanmoediging tot *belydenis*

In Matteus 10:32-33⁴ moedig Jesus mense aan om Hom te bely:

Πάς οὖν δοτίς ὁμολογήσει ἐν ἑμῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κάγω ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν {τοῖς} οὐρανοῖς· δοτίς δ' ἀν ἀφύησται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀφύησομαι κάγω αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν {τοῖς} οὐρανοῖς.

---

glo dat U die Seun van God, Jesus Christus is"). Die gebruikte grondteks (UBS³) bevat egter nie die vers nie. Dit bevat in elk geval nie nuwe tersaaklike inligting nie.

⁴ Die verskille in die parallelle gedeelte in Lukas 12:8-9 het geen implikasie vir die huidige ondersoek nie. Daarom word hierdie gedeelte nie selfstandig aan die orde gestel nie.

"Elkeen wat hom voor die mense openlik vir My uitspreek, vir hom sal Ek My openlik uitspreek voor my Vader wat in die hemel is. Maar hom wat My voor die mense verloen, sal Ek ook verloen voor my Vader wat in die hemel is."

In Romeine 10:9-10 kom dieselfde tipe aanmoediging uit die pen van Paulus:

ὅτι ἐάν ὅμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἔγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· 10 καρδίᾳ γάρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὅμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.

"As jy met jou mond bely dat Jesus die Here is, en met jou hart glo dat God Hom uit die dood opgewek het, sal jy gered word. Met die hart glo ons, en ons word vrygespreek; en met die mond bely ons, en ons word gered."

In albei hierdie Skrifdele is dit duidelik dat ὅμολογέω op die *bely*-handeling betrekking het.

2.2.2 Moontlike verwysings na *belydenis*

Moontlike verwysings na *belydenis* kom voor in Romeine 12:6, 1 Korintiërs 15:3, 1 Johannes 4:2-3, 2 Johannes 9-10, en Judas 3. Hierdie gedeeltes word nou agtereenvolgens aan die orde gestel.

In Romeine 12:6 moedig Paulus gelowiges wat die gawe van profesie ontvang het, aan om daardie gawe katra tēn ānālogiān tῆς pístewās te gebruik.

ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀνάλογιαν τῆς πίστεως . . .

"*Ons het genadegawes wat van mekaar verskil volgens die genade wat God aan elkeen van ons gegee het. As dit die gawe is om God se boodskap te verkondig, laat ons dit gebruik in ooreenstemming met die geloof wat ons bely.*"

Die frase κατὰ τὴν ἀνάλογιαν τῆς πίστεως lewer verskillende interpretasieprobleme op.⁵ Een van die interpretasiemoontlikhede is om πίστις hier as die belydenis-inhoud van die geloof op te neem;⁶ dit is skynbaar ook die weg wat die 1983-Afrikaanse vertaling gevolg het.

⁵ Vergelyk onder andere Louw & Nida (1988,I:778) se inskrywing 89.10 in verband met ἀνάλογια, en Hendriksen (1981:410) se behandeling van die frase.

⁶ Hierdie betekenismoontlikheid van πίστις word in die Louw-Nida-woordeboek (Louw & Nida 1988,I:379) onder inskrywing 31.104 (πίστις: *doctrine*) aan die orde gestel. Judas 3 en Galasiërs 1:23 word as moontlike voorbeeld genoem. Die betekenisdefinisié is: *the content of what Christians believe* (Louw & Nida 1988,I:379).

Dit is dus nodig om πίστις, wanneer dit op die belydenis-inhoud van die geloof betrekking het, in berekening te bring by die bestudering van die *bely/belydenis*-motief in die Nuwe Testament.

In 1 Korintiërs 15 is Paulus besig om die gelowiges te herinner aan die evangelie wat hy verkondig het. In vers 2 spoor hy hulle aan om vas te hou aan die boodskap soos hy dit aan hulle verkondig het. In verse 3b-8 vermeld hy die hoofsaak van hierdie boodskap. Die inleidingswoorde in vers 3a is van belang:

παρέδωκα γάρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, δὲ καὶ παρέλαθον, δτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἀμφτῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ δτι ἐτάφη . . .

"Die belangrikste wat ek aan julle oorgelewer het en wat ek ook ontvang het, is dit: Christus het vir ons sondes gesterf, volgens die Skrifte; Hy is begrawe . . ."

Dit lyk asof παραδίδωμι en παραλαμβάνω hier as tegniese terme in verband met die ontvangs en oorlewing van belydenisinhoud gebruik word. Hierdie woorde moet dus, veral wanneer dit belydenisinhoud as voorwerp het, in berekening gebring word by die bestudering van die konsep *bely/belydenis*.

In 1 Johannes 4:2-3 skryf die outeur baie spesifiek oor die belydenis van Jesus as die Christus:

ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα δὲ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, 3 καὶ πᾶν πνεῦμα δὲ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστιν.

"Hieraan ken julle die Gees van God: elkeen wat bely dat Jesus werklik die Christus is wai mens geword het, het die Gees wat van God afgkomstig is. En elkeen wat dit nie van Jesus bely nie, het nie die Gees wat van God afgkomstig is nie."

Dit is duidelik dat ὁμολογέω hier met betrekking tot die *bely*-handeling gebruik word.

In 2 Johannes 9-10 word gehandel oor die "leer oor Christus":

πᾶς δὲ προσύγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ θεὸν οὐκ ἔχει: δὲ μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. 10 εἰ τις ἐρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκιαν . . .

"Elkeen wat 'n oortreden is en nie by die leer oor Christus bly nie, erken God nie. Wie in dié leer bly, erken sowel die Vader as die Seun. As daar iemand na julle toe kom wat 'n ander leer bring moet julle hom nie in julle huise ontvang nie . . ." (Eie vertaling)

Die gebruik hier van διδαχή is van besondere belang. Die woord het volgens die Louw-Nida-woordeboek twee betekenismoontlikhede in die Nuwe Testament, naamlik a) *onderrig*⁷, en b) *leerstelling*⁸. Διδαχή het betrekking op die belydenisinhou, te meer wanneer dit een konstruksie met Χριστός as objektiewe genitief vorm. Hierdie gebruik van διδαχή moet in berekening gebring word by die bestudering van die *bely/belydenis*-motief in die Nuwe Testament.

In *Judas* 3 word melding gemaak van die "oorgelewerde geloof":

'Αγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφεις ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας ἀνόγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἕπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἀγίοις πίστει.'

"Geliefdes, ek was van plan om aan julle te skrywe oor die verlossing waaraan ons almjal deel het. Maar nou voel ek verplig om julle met my brief aan te spoor om te stroj vir die geloof wat een maal oorgelewer is aan dié wat God vir Hom afgesondert het."

Πίστις dui hier, soos by Romeine 12:6, op die belydenisinhou van die geloof. Verder word hier weer, soos by 1 Korintiërs 15:3, 'n vorm van die werkwoord παραδίδωμι in verband met die ontvangs en oorlewering van belydenisinhou gebruik.

Op grond van hierdie kort bestudering van Skrifgedeeltes wat aansporings tot of moontlike verwysings na *bely/belydenis* bevat, is dit duidelik dat die volgende woorde/uitdrukings in berekening gebring moet word by die bestudering van die *bely/belydenis*-motief in die Nuwe Testament: ὁμολογέω (Mat. 10:32-33, Rom. 10:9-10 en 1 Joh. 4:2-3); πίστις (Rom. 12:6 en *Judas* 3); παραδίδωμι en παραλαμβάνω (1 Kor. 15:3a en *Judas* 3); ἡ διδαχή (τοῦ Χριστοῦ) (2 Joh. 9-10).

2.3 Gevolgtrekking

2.3.1 Woorde van sekondêre belang

Die werkwoorde ἀποκρίνομαι en λέγω, en πιστεύω en γινώσκω word gebruik om belydenisse in te lei. Omdat hierdie vier werkwoorde nie direk op die konsep *bely/belydenis* betrekking het nie, is dit nie van nut om die betekenisdefiniëring van die tersaakklike gebruik van die vier werkwoorde te onderneem nie, en word dit ook nie in hierdie studie gedoen nie. In die bestudering van die *bely/belydenis*-motief in die

⁷ Vergelyk Louw & Nida (1988,I:413-414) se inskrywing 33.224.

⁸ Vergelyk Louw & Nida (1988,I:415) se inskrywing 33.236; die betekenisdefinisie is: *the content of what is taught*.

Nuwe Testament, sal dit egter wel nodig wees om die voorwerpsinne by hierdie werkwoorde, of die direkte rede wat daarop volg, te ondersoek met die oog daarop om vas te stel of daardie voorwerpsin of direkte rede nie 'n belydenis is of belydenisinhoude bevat nie.

Die werkwoorde παραδίδωμι en παραλαμβάνω kan, wanneer dit belydenisinhoud as voorwerp het, as tegniese terme in verband met die ontvangs en oorlewering van die belydenisinhoud van geloof gebruik word (vgl. Delling 1967:13). In die bestudering van die *bely/belydenis*-motief in die Nuwe Testament, sal dit egter wel nodig wees om telkens die voorwerp(-sin) by hierdie werkwoorde te ondersoek met die oog daarop om vas te stel of daardie voorwerp(-sin) 'n belydenis is of belydenisinhoude bevat. Vanweë die feit dat die werkwoorde slegs indirek op die konsep *bely/belydenis* betrekking het, is dit nie nuttig om die definiering van die tersaaklike betekenisse van die twee werkwoorde te onderneem nie.

Πίστις⁹ het ses betekenismoontlikhede, naamlik (Louw & Nida 1988,II:198):¹⁰
 a) *what can be believed* (31.43) [bewys]; b) *trust* (31.85) [geloof]; c) *trustworthiness* (31.88) [trou/betroubaarheid]; d) *Christian faith* (31.102) [Christelike geloof]; e) *doctrine* (31.104) [leerstelling]; f) *promise* (33.289) [trou-beloofte]. Vir die bestudering van die *bely/belydenis*-motief in die Nuwe Testament, kan πίστις^f ter sake wees. Die betekenisdefinisié daarvan is: *a promise or pledge of faithfulness and loyalty* (Louw & Nida 1988,I:421). Dit beteken dat dit nodig sal wees om die gebruik van πίστις met die oog op die moontlike voorkoms van πίστις^f te bestudeer. Die ander betekenisse, naamlik πίστις^{a-c,e}, en veral πίστις^e, wat in Domein 31 (*Hold a view, believe, trust* [standpunt huldig, glo, vertrou]) figureer, is wel van indirekte belang. Vanweë die feit dat πίστις slegs indirek op die konsep *bely/belydenis* betrekking het, is dit nie van nut om die betekenisdefiniering van die tersaaklike betekenisse daarvan te onderneem nie.

Διδαχή het twee betekenismoontlikhede, naamlik (Louw & Nida 1988,II:62):
 a) *teaching* (33.224) [onderrig]; b) *doctrine* (33.236) [leerstelling]. Die etimologies verwante selfstandige naamwoord διδασκαλία¹¹ het dieselfde twee betekenismoontlik-

⁹Die betekenismoontlikhede van die etimologies verwante woorde πίστεώ, πίστη, πίστικος, πίστομαι en πίστος (vergelyk Louw & Nida 1988,II:198) het nie betrekking op die begrip *bely/belydenis* soos in punt 2 gedefinicer nie. Dit is daarom nie nodig om verder daaraan aandag te gee nie.

¹⁰Die nommers tussen hakies verwys telkens na die inskrywing in die Louw-Nida-woordeboek. Tussen vierkantige hakies is 'n Afrikaanse ekwivalent van die betrokke betekenismoontlikheid.

¹¹Die betekenismoontlikhede van die ander etimologies verwante woorde, naamlik διδασκαλία,

hede as διδαχή (Louw & Nida 1988,II:62). Vir die bestudering van die *bely/belydenis*-motief in die Nuwe Testament, is διδαχή^a nie ter sake nie; διδαχή^b, wat in Domein 33 (*communication*) figureer, is wel ter sake. Vanweë die feit dat διδαχή slegs indirek op die konsep *bely/belydenis* betrekking het, is dit nie nuttig om die betekenisse daarvan te definieer nie.

2.3.2 Woorde van meer primêre belang

Voorlopig kan gekonkludeer word dat ὁμολογέω (met of sonder etimologies verwante woorde, en waarskynlik met insluiting van woorde met kontrasterende betekenis) in 'n meerdere of mindere mate in sekere opsigte direkte betrekking op die konsep *bely/belydenis* het, en dus van primêre belang is.

3. KONTRASTERING VAN BETEKENISSE BINNE DIE TERSAAKLIKE SUBDOMEINE

Die definiering van die tersaaklike betekenisse van hierdie woord(-e) is dus vir die oogmerk van hierdie artikel belangrik. Dit kan egter eers suksesvol onderneem word nadat die beginsel van kontrastering van betekenisse toegepas is.

Die kontrastering van die betekenisverskille tussen verskillende woorde binne dieselfde semantiese veld is 'n effektiewe tegniek om by 'n noukeurige definisie van 'n woordbetekenis uit te kom (Botha 1989a en 1989b; Louw & Nida 1988,I:xi). Die gegewens van die Louw-Nida-woordeboek (Louw & Nida 1988) word vir hierdie doel ontgin.

'n Oppervlakkige bestudering van ὁμολογέω en die domeine in die Louw-Nida-woordeboek, laat blyk dat (veral?) Domein 33 ter sake is. Eerstens word hierdie voorlopige konklusie in verband met Domein 33 geverifieer en bepaal watter subdomeine van Domein 33 ter sake is (4.1). Vervolgens word die betekenisse binne die Subdomeine R-V gekontrasteer (4.2), en laastens word die betekenisse binne Subdomeine U en V gekontrasteer (4.3).

---

^aδιδάσκαλος, en διδάσκω (vergelyk Louw & Nida 1988,II:62), het nie betrekking op die begrip *bely/belydenis* soos in punt 2 gedefinieer nie. Dit is daarom nie nodig om verder aan hierdie woorde aandag te gee nie.

3.1 Die tersaaklike domeine en subdomeine

Volgens die Louw-Nida-woordeboek (Louw & Nida 1988,II:175) het ὁμολογέω drie betekenismoontlikhede, naamlik: a) *profess* (33.274) [uitspreek vir]; b) *admit* (33.275) [erken]; c) *declare* (33.221) [verklaar]. 'Ομολογέω^c is vir die oogmerk met die huidige studie nie ter sake nie, aangesien dit in hierdie betekenis bloot oor 'n verklaring gaan, en dit nie betrekking op belydenis-inhoud het nie.¹² 'Ομολογέω^a is wel ter sake. Die betekenisdefinisié is *to express openly one's allegiance to a proposition or person* (Louw & Nida 1988,I:419). Net so is ὁμολογέω^b ook ter sake. Die betekenisdefinisié van ὁμολογέω^b is: *to acknowledge a fact publicly, often in reference to previous bad behaviour* (Louw & Nida 1988,I:420).

Die etimologies verwante selfstandige naamwoord ὁμολογία het net een betekenismoontlikheid, naamlik *profession* (33.274) [belydenis] (Louw & Nida 1988,II:175; vgl. ook Michel 1967:199-220). Die betekenisdefinisié daarvan is dieselfde as ὁμολογέω^a s'n.

Die etimologies verwante bywoord ὁμολογουμένως het ook net een betekenismoontlikheid: *must be admitted* (33.276) [ontenseeglik] (Louw & Nida 1988,II:175). Hierdie woord is 'n afgeleide vorm van ὁμολογέω^b, en is soos ὁμολογέω^b ter sake, aangesien dit met betrekking tot belydenisinhoude, soos hierbo in 2.1 aangetoon is, die aard van 'n tegniese term het. Die betekenisdefinisié van ὁμολογουμένως is: *pertaining to what must or should be admitted or acknowledged publicly* (Louw & Nida 1988,I:420).

Binne Domein 33 is dus slegs Betekenis 33.274 en Betekenisse 33.275-33.277 ter sake. Die Griekse woorde wat vir hierdie betekenisse gebruik word, is ὁμολογέω^{a+b}, ὁμολογία, ἔξομολογέομαι^{a+b}, ὁμολογουμένως, ἀφνέομαι^a, en ἀπαφνέομαι.

Louw & Nida (1988,I:388-444) behandel 489 betekenisse in Domein 33. Hierdie 489 betekenisse is onderverdeel in 56 subdomeine (Louw & Nida 1988,I:388-389). Hierbo (4.1) is gekonkludeer dat betekenisse 274 en 275-277 vir die huidige ondersoek ter sake is. Hierdie betekenisse val onderskeidelik in Subdomein U: *profess allegiance* (33.274) [openlik uitspreek vir], en Subdomein V: *admit, confess, deny* (33.275-33.277) [erken, bely, ontken]. Subdomeine U en V vorm 'n onderdeel van 'n groep subdomeine wat 'n bepaalde gemeenskaplikheid vertoon, naamlik Subdomeine R-V:

¹²Dic betekenisdefinisié van ὁμολογέω^c is: *to make an emphatic declaration, often public, and at times in response to pressure or an accusation* (Louw & Nida 1988,I:413).

- R *Speak truth, speak falsehood* (33.251-33.255) [waarheid/valsheid praat]
- S *Preach, proclaim* (33.256-33.261) [predik, verkondig]
- T *Witness, testify* (33.262-33.273) [getuig, bevestig]
- U *Profess allegiance* (33.274) [openlik uitspreek vir]
- V *Admit, confess, deny* (33.275-33.277) [erken, bely, ontken]

Die groepeing Subdomeine R-V word deur Louw & Nida (1988,I:388) getipeer as domeine wat geïmpliseerde waarheid en die relasie van die spreker tot daardie waarheid as belangrike faktor het. Dit is derhalwe belangrik om met die oog op die kontrastering, Subdomeine R, S, T, U, en V saam as groep te oorsien.

3.2 Kontrastering van betekenis binne die Subdomeine R-V

Die oogmerk met hierdie kontrastering is om die betekenis van die Griekse woorde vir Betekenis 274-277, naamlik ὁμολογέω^{a+b}, ὁμολογία, ἔξομολογέομαι^{a+b}, ὁμολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι, as groep met Betekenis 252-277 te kontrasteer om sodoende fasette van die uniekhede van hierdie betekenis te bepaal.

Die vernaamste diagnostiese komponente van Betekenis 251-277, bepaal op grond van die betekenisdefinisiest in die Louw-Nida-woordeboek, word derhalwe in die onderstaande matriks met mekaar gekontrasteer. Die tersaaklike betekenis word langs mekaar aan die regterkant van die matriks met behulp van die betekenisnommers gegroepeer (ter wille van die ruimte word die "33." telkens uitgelaat), en die diagnostiese komponente onder mekaar aan die linkerkant. Die aanwesigheid van die betrokke komponent word met 'n "+" gemerk, en die afwesigheid met 'n "-"; wanneer die betrokke komponent opsioneel is, word dit met 'n "+-" gemerk. Vanweë die talle betekenis word die matriks in twee verdeel. Ter wille van effektiewer kontrastering word Betekenis 274 ook in die eerste matriks vermeld:

Betekenis Komponente	274	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263
1. Kommunikasie	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Aard van kommunikasie</i>														
2. Privaat	+-	+-	+-	+-	+-	+-	-	-	-	-	-	-	-	+-
3. Openlik	+	+-	+	+-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Oogmerk met kommunikasie</i>														
4. Eic trou-vermelding	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Oorreding	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
6. Bedrog	-	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Betyg persoon/saak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-
8. Betyg negatief	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Inhoud van kommunikasie</i>														
9. Evangelic, leerstellings	-	+-	+-	+-	+-	+-	+	+	+	+	-	+	+-	-
10 Vermeld eic getrouwheid	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 Hoop	+-	+-	+-	-	-	-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	-
12 Waarheid	+-	+	+	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+
13 Eerstehandse kennis	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	-	+	+	+
14 Erkenning/ontkenning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Betekenis Komponente	274	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	275	276	277
1. Kommunikasie	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Aard van kommunikasie</i>														
2. Privaat	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	-	-	+-
3. Openlik	+	+	+	+	+-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Oogmerk met kommunikasie</i>														
4. Eic trou-vermelding	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Oorreding	-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	-	-	-
6. Bedrog	-	-	-	-	-	-	+	-	+	+	+	-	-	-
7. Betyg persoon/saak	-	+-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-
8. Betyg negatief	-	-	-	+-	-	+	+-	+	+	+	+	-	-	-
<i>Inhoud van kommunikasie</i>														
9. Evangelie, leerstellings	-	+-	-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-
10 Vermeld eic getrouwheid	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 Hoop	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-	+-
12 Waarheid	+-	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+
13 Eerstehandse kennis	+-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+-	+-	+-
14 Erkenning/ontkenning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+

Die bestaande matrikse spreek grootliks vir sigself. Dit is egter verhelderend om die aandag op enkele aangeleenthede te vestig.

Die komponente wat by alle betekenisse gemeenskaplik is, is Komponente 1 (*kommunikasie*) en 3 (*openlike aard van kommunikasie*). 'n Komponent wat grootliks gemeenskaplik is, is 11 (*hoop*).

Die besonderse eienskappe van Betekenisse 274-277 word des te duideliker, wanneer opgemerk word dat die volgende komponente, wat grootliks by Betekenisse 251-273 aanwesig is, by hulle afwesig is: Komponent 5: *oorreding* as oogmerk met die kommunikasie; Komponent 6: *bedrog* as oogmerk met die kommunikasie; Komponent 7: *betwizing van 'n persoon/saak* as oogmerk met kommunikasie; Komponent 8: *negatiewe betwizing* as oogmerk met die kommunikasie. Ook is dit insiggewend om die teenoorgestelde aan te merk, naamlik dié komponente wat by een of meer van Betekenisse 274-277 aanwesig is, maar by Betekenisse 251-273 afwesig is: Komponent 4: *vermelding van eie trou* as oogmerk met die kommunikasie; Komponent 10: *vermelding van eie trou* as inhoud van die kommunikasie.

Hierdie uniekhede van Betekenisse 274-277 (en dus van die Griekse woorde ὄμολογέω^{a+b}, ὄμολογία, ἔξομολογέομαι^{a+b}, ὄμολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι) sal by die bestudering van die *bely/belydenis-motief* in die Nuwe Testament verdiskontere moet word.

3.3 Kontrastering van betekenisse binne Subdomeine U en V

Die oogmerk met hierdie kontrastering is om die betekenis van die Griekse woorde vir Betekenisse 274-277 (όμολογέω^{a+b}, ομολογία, έξομολογέομαι^{a+b}, ομολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι) met mekaar te kontrasteer om sodoende daardie betekenisse akkuraat te definieer.

Dieselfde diagnostiese komponente as in die matrikse hierbo word gebruik, en in die matriks self word ook op dieselfde wyse van simbole gebruik gemaak. Regs van die matriks word die matriks in punte (a) tot (g) toegelig. Ten slotte word die inligting in die matriks geïnterpreteer om vas te stel watter lig dit op die betekenisse van ομολογέω^{a+b}, ομολογία, έξομολογέομαι^{a+b}, ομολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι werp.

Betekenisce	274	275	276	277
Komponente				
1. Kommunikasicie	+	+	+	+
<i>Aard van kommunikasie</i>				
2. Privaat	+-	-	-	+-
3. Openlik	+	+	+	+
<i>Oogmerk met kommunikasie</i>				
4. Eie trou-vermelding	+	-	-	-
5. Oorreding	-	-	-	-
6. Bedrog	-	-	-	-
7. Bettuig persoon/saak	-	-	-	-
8. Bettuig negatief	-	-	-	-
<i>Inhoud van kommunikasie</i>				
9. Evangelic, leerstellings	-	++	++	++
10. Vermeld eie getrouwheid	+	-	-	-
11. Hoop	++	++	++	++
12. Waarheid	++	+	+	++
13. Eerstehandse kennis	++	++	++	++
14. Erkenning/ontkenning	-	+	+	+

Toelighting

- a Die komponente wat gelyklik by al vier betekenisce teenwoordig is, is 1, 3, 5-8, 11, en 13.
- b Komponent 2 is afwesig by Betekenisce 275 en 276, terwyl dit by Betekenisce 274 en 277 opsonceel is.
- c Komponent 4 is net by Betekenisce 274 teenwoordig.
- d Komponent 9 is by Betekenisce 274 afwesig, terwyl dit by 275-277 opsonceel is.
- e Komponent 10 is net by Betekenisce 274 teenwoordig.
- f Komponent 12 is by Betekenisce 275-276 teenwoordig, terwyl dit by 274 en 277 opsonceel is.
- g Komponent 14 is by Betekenisce 274 afwesig, en by 275-277 teenwoordig.

Op grond van elk van die toelightingspunte kan die volgende gevolgtrekkings gemaak word:

Toelighting a: Ten opsigte van die volgende komponente moet daar in die interpretasie van ὁμολογέω^{a+b}, ὁμολογία, ἔξομολογέομαι^{a+b}, ὁμολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι nie onderskeidend te werk gegaan word nie: die *openlike aard van kommunikasie*; die afwesigheid van *oorreding* as oogmerk met die kommunikasie; die afwesigheid van *bedrog* as oogmerk met die kommunikasie; die afwesigheid van enige *betuiging* van 'n persoon of saak; die moontlike aanwesigheid van *hoop* as inhoud van die kommunikasie; die moontlike aanwesigheid van *eerstehandse kennis* as inhoud van die kommunikasie.

Toelighting b: Wanneer ὁμολογέω^b, ἔξομολογέομαι^b, en ὁμολογουμένως gebruik word, is die aard van die kommunikasie noodwendig *openbaar* en *nie privaat* nie. In die geval van ὁμολογέω^a, ὁμολογία, ἔξομολογέομαι^a, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι kan dit egter ook *privaat* wees.

Toelighting c: Die *vermelding van eie trou* as oogmerk met die kommunikasie is net en noodwendig by ὁμολογέω^a, ὁμολογία, en ἔξομολογέομαι^a teenwoordig.

Toelighting d: Die *Evangelie of leerstellings* as inhoud van kommunikasie is by όμολογέω^a, όμολογία, en ἔξομολογέομαι^a afwesig. In die geval van όμολογέω^b, ἔξομολογέομαι^b, όμολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι is dit opsioneel.

Toelighting e: Die *vermelding van eie trou* as inhoud van kommunikasie is net en noodwendig by όμολογέω^a, όμολογία, en ἔξομολογέομαι^a teenwoordig.

Toelighting f: *Waarheid* as inhoud van kommunikasie is net – uit die oogpunt van die spreker – noodwendig ter sprake by όμολογέω^b, ἔξομολογέομαι^b en όμολογουμένως. By όμολογέω^a, όμολογία, ἔξομολογέομαι^a, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι is dit opsioneel.

Toelighting g: *Erkennung of ontkenning* as inhoud van kommunikasie is by όμολογέω^a, όμολογία en ἔξομολογέομαι^a afwesig, terwyl dit by όμολογέω^b, ἔξομολογέομαι^b, όμολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι aanwesig is.

3.4 Gevolgtrekking

Binne Domein 33 is slegs Betekenis 33.274 en Betekenis 33.275-33.277 (dit wil sê Subdomeine U en V) ter sake. Die Griekse woorde wat vir hierdie betekenis gebruik word, is όμολογέω^{a+b}, όμολογία, ἔξομολογέομαι^{a+b}, όμολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι.

Subdomeine U en V vorm 'n onderdeel van Subdomeine R-V, wat almal geïmpliseerde waarheid en die relasie van die spreker tot daardie waarheid as belangrike faktor het. Die kontrastering van Subdomeine R-V laat blyk dat by die betekenis van Subdomeine U en V die volgende komponente noodwendig afwesig is: *oorreding* as oogmerk met die kommunikasie; *bedrog* as oogmerk met die kommunikasie; *betuiging van 'n persoon/saak* as oogmerk met kommunikasie; *negatiewe betuiging* as oogmerk met die kommunikasie. Die volgende komponente is weer uniek aan Subdomeine U en V, dit wil sê afwesig by R-T: *vermelding van eie trou* as oogmerk met die kommunikasie; *vermelding van eie trou* as inhoud van die kommunikasie.

Ten opsigte van die Griekse woorde wat vir die betekenis in Subdomeine U en V gebruik word, naamlik όμολογέω^{a+b}, όμολογία, ἔξομολογέομαι^{a+b}, όμολογουμένως, ἀρνέομαι^a, en ἀπαρνέομαι, het die kontrastering van hierdie betekenis belangrike gegewens, soos in toelichtingspunte (a)-(g) aangetoon, aan die lig gebring.

4. SAMEVATTENDE GEVOLGTREKKING

Die voorwerpsinne en/of direkte rede by die volgende werkwoorde word aangemerkt as van sekondêre belang by die bestudering van die *bely/belydenis*-motief in die Nuwe Testament: ἀποκρίνομαι en λέγω; πιστεύω en γινώσκω; en παραδίδωμι en παραλαμβάνω. Die volgende selfstandige naamwoorde val in dieselfde kategorie: πιστίς^{a-f}, maar veral πιστίς^c; διδαχή^b.

Woorde van primêre belang is die volgende: ὁμολογέω^a, ὁμολογέω^b, ὁμολογία^a, ἔξομολογέομαι^a, ἔξομολογέομαι^b, ὁμολογουμένως, ἀφνέομαι^a, ἀπαρνέομαι.

Vir ὁμολογέω^a, ὁμολογία^a en ἔξομολογέομαι^a is die Louw-Nida-woordeboek se definisie die volgende: *to express openly one's allegiance to a proposition or person* (Louw & Nida 1988, I:419). Op grond van die kontrastering kan die volgende presising gegee word: die feit dat die handeling *openlik* is, sluit nie uit dat dit *privaat*, dit wil sê nie in die openbaar nie, kan wees; die *Evangelie of leerstellings* as inhoud van die kommunikasie is afwesig; die *vermelding van eie trou* as oogmerk met en as inhoud van die kommunikasie, is uniek aan hierdie woorde; *waarheid* as inhoud van die kommunikasie is opsonieel; *erkenning/ontkenning* as inhoud van die kommunikasie is afwesig; *oorreding* as oogmerk met die kommunikasie is afwesig; *bedrog* as oogmerk met die kommunikasie is afwesig; *betuiging* van 'n persoon of saak is afwesig; *hoop* as inhoud van die kommunikasie is opsonieel; *eerstehandse kennis* as inhoud van die kommunikasie is opsonieel.

Vir ὁμολογέω^b, ἔξομολογέομαι^b is die Louw-Nida-woordeboek se definisie die volgende: *to acknowledge a fact publicly, often in reference to previous bad behaviour* (Louw & Nida 1988, I:420). Op grond van die kontrastering kan die volgende presising gegee word: die aard van die kommunikasie is noodwendig *openbaar* en nie *privaat* nie; die *Evangelie of leerstellings* as inhoud van die kommunikasie is opsonieel; *waarheid* as inhoud van die kommunikasie is, in elk geval uit die oogpunt van die spreker, noodwendig teenwoordig; *erkenning/ontkenning* as inhoud van die kommunikasie is aanwesig; *oorreding* as oogmerk met die kommunikasie is afwesig; *bedrog* as oogmerk met die kommunikasie is afwesig; *betuiging* van 'n persoon of saak is afwesig; *hoop* as inhoud van die kommunikasie is opsonieel; *eerstehandse kennis* as inhoud van die kommunikasie is opsonieel.

Vir ὁμολογουμένως is die Louw-Nida-woordeboek se definisie die volgende: *pertaining to what must or should be admitted or acknowledged publicly* (Louw & Nida 1988, I:420). Op grond van die kontrastering geld die volgende presising: die aard van die kommunikasie is noodwendig *openbaar* en nie *privaat* nie; die *Evangelie of leerstellings* as inhoud van die kommunikasie is opsonieel; *waarheid* as inhoud van die

komunikasie is, in elk geval uit die oogpunt van die spreker, noodwendig teenwoordig; *erkenning/ontkennung* as inhoud van die kommunikasie is aanwesig; *oorreding* as oogmerk met die kommunikasie is afwesig; *bedrog* as oogmerk met die kommunikasie is afwesig; *betuiging* van 'n persoon of saak is afwesig; *hoop* as inhoud van die kommunikasie is opioneel; *eerstehandse kennis* as inhoud van die kommunikasie is opioneel.

Vir *ἀνέστηται* en *ἀπαρνέομαι* is die Louw-Nida-woordeboek se definisie die volgende: *to say that one does not know about or is in any way related to a person or event* (Louw & Nida 1988,I:420). Op grond van die kontrastering kan die volgende presisering gegee word: die feit dat die handeling *openlik* is, sluit nie uit dat dit *privaat*, dit wil sê nie in die openbaar nie, kan wees; die *Evangelie of leerstellings* as inhoud van die kommunikasie is opioneel; *waarheid* as inhoud van die kommunikasie is opioneel; *erkenning/ontkennung* as inhoud van die kommunikasie is aanwesig; *oorreding* as oogmerk met die kommunikasie is afwesig; *bedrog* as oogmerk met die kommunikasie is afwesig; *betuiging* van 'n persoon of saak is afwesig; *hoop* as inhoud van die kommunikasie is opioneel; *eerstehandse kennis* as inhoud van die kommunikasie is opioneel.

5. AANGEHAALDE BRONNE

- ALAND, K.M., BLACK, C.M., MARTINI, B.M., METZGER, B.M. & WIKGREN A. eds. 1983. The Greek New Testament (Third Corrected Edition). Stuttgart : United Bible Societies.
- BOTHA, J. 1989a. Die Louw-Nida-Woordeboek - 'n Kragtige nuwe hulpmiddel vir die eksegeet, prediker en Bybelvertaler. *In die Skriflig* (23) 1989:1-23.
- BOTHA, J. 1989b. 'n Praktiese riglyn vir die gebruik van die Louw-Nida-Woordeboek, geillustreer aan die hand van die betekenis van καρός in Galasiërs 6:9-10. *In die Skriflig* (23) 1989:24-39.
- DELLING, G. 1967. sv λαμβάνω, ktl. TDNT, IV : 5-15.
- GLOER, W.H. 1984. Homologies and hymns in the New Testament : form, content and criteria for identification. *Perspectives on Religious Studies*, 11:115-132.
- HENDRIKSEN, W. 1981. Romans. Volume 2: Chapters 9-16. Edinburgh : Banner of Truth Trust.
- LOUW, J.P. & NIDA, E.A. 1988. Greek-English Lexicon of the New Testament based on semantic domains. Volumes I & II. New York : United Bible Societies.
- MICHEL, O. 1967. sv διδασκείν, εξουδαίογέων, ἀνθομαλογέομαι, διδασκαλία, διδασκούμενως. TDNT, V : 199-220.
- NEUFELD, V.H. 1963. The earliest Christian Confessions. Grand Rapids : Eerdmans. (New Testament Tools and Studies 5.)
- SCHAFF, P. 1877. The creeds of the Greek and Latin churches. London : Hodder & Stoughton.